
KATTA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI EKOLOGIK TARBIYALASHNING AXAMIYATI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7833943>

M.A.Norqo'ziyeva

JDPU Maktabgacha ta'lim metodikasi kafedresi

katta o'qituvchisi p.f.f.d.PhD

Nomozova Nigora Daniqulovna

2-kurs magistri

Annotatsiya.

Ushbu maqolada atrof-muhitga bo'lgan munosabat ekologik ong va madaniyat, ekologik ta'lim-tarbiya nazariyasi haqida ma'lumotlat yoritilgan.

Kalit so'zlar.

ekologik ong va madaniyat, ekologik ta'lim-tarbiya, tabiat, atrof-muhit, mas'uliyat, munosabat, atrof-muhit muhofazasi.

ЗНАЧЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Аннотация.

В данной статье описывается отношение к окружающей среде, экологическое сознание и культура, а также теория экологического образования.

Ключевые слова.

экологическое сознание и культура, экологическое образование, природа, окружающая среда, ответственность, отношение, охрана окружающей среды.

THE SIGNIFICANCE OF ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract.

This article describes the attitude to the environment, environmental consciousness and culture, as well as the theory of environmental education.

Key words.

environmental consciousness and culture, environmental education, nature, environment, responsibility, attitude, environmental protection.

Dunyo mamlakatlarida ekologik ilm-ma'rifat vositasida tabiatga, atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish jarayoni ildam kechayotgan bo'lsa-da, jadal rivojlanayotgan ijtimoiy va ilmiy-texnologik taraqqiyot tufayli biosferada ekologik muvozanat buzilib, mahalliy va mintaqaviy qamrovdagi ekologik muammolar kun sayin oshib bormoqda. Agar bu muammolar o'z vaqtida bartaraf etilmasa, tabiat va kishilik jamiyati qachonlardir, ekologik tanglik (tanazzul) girdobiga tushib qolishi mumkin. Shu sababli zamonaviy ijtimoiy-ekologik muammolarni amaliy hal etishda ekologik ilm-ma'rifat va kasbiy faoliyatning barcha turlarini mumkin qadar ekologiyalashtirish alohida muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq bugungi kunda, bu masalaning o'ta dolzarbligiga qaramay, ekologiya va atrof-muhit muhofazasining "shuhrati" va unga bo'lgan ijtimoiy ehtiyojlar negadir kamaygandek, boshqaruv organlari va ta'lim muassasalarida uni rivojlantirishga bo'lgan qiziqishlar nisbatan susaygandek taassurotlar paydo bo'lmoqda. Lekin shunday bo'lsada, ekologik ilm-ma'rifat dolzarb muammolardan biri sifatida saqlanib qolmoqda.

O'tgan asr oxirida ekologik ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasini ishlab chiqishdagi dastlabki qadam tabiatni muhofaza qilish vazifalarini hal etishga yo'naltirilgan, odamning tabiatni muhofaza qilish faoliyati esa uning asosiy mazmuniga aylangan. Biroq tabiatni muhofaza qilish ta'lim - tarbiyasi, o'sha paytdagi tajribalar ko'rsatganidek, odamning tabiatga uyg'un munosabatini shakllantirishda muhim o'rin tutmagan.

Shuningdek, mustaqillik yillarida ekologik ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi mazmunan qayta ko'rib chiqilib, uning turli jihatlariga oid umumdidaktik qonuniyatlar, prinsiplar ishlab chiqilgan bo'lsada, ekologik ta'lim-tarbiya, ekologik ong va madaniyatni shakllantirish jarayonlarining mazmun-mohiyati, ularning tuzilmasi va o'zaro bog'liqligi masalasi nazariy-metodologik, ilmiy-pedagogik jihatdan to'liq, tizimli o'rganilmagan. Agar odamning o'z-o'ziga, boshqa kishilar va atrof-muhitga bo'lgan munosabati ekologik ong va madaniyat nuqtai nazaridan tahlil etilsa, ekologik ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasini tubdan qayta ko'rib chiqish zaruriyati paydo bo'ladi. Bu zaruriyat, tabiiyki, samarali ekologik ta'lim-tarbiya tizimini vujudga keltiradi.

Demak, ekologiya, tabiatdan foydalanish, atrof-muhit muhofazasi va barqaror taraqqiyot sohasidagi ta'lim-tarbiyaning muhimligi - insoniyat oldidagi inkor qilib bo'lmaydigan o'ta dolzarb muammo ekanligi bilan tavsiflanadi.

Ekologik tarbiya□jamiyatning moddiy va ma'naviy-madaniy ehtiyojlarini qondirish maqsadida tabiiy sharoit va resurslar xilma-xilligidan foydalanish

shakllari va ularni muhofaza qilish chora-tadbirlari majmui. Ekologik tarbiya va tabiatdan foydalanish bo'yicha har bir tadbir uni muhofaza qilish bilan birga qo'shib olib borilgandagina atrof-muhit ifloslanishining oldini olish mumkin bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilariga qo'yilgan umumiy talablarda ham ularning ekologik tarbiya mas'uliyatni his qilishi, atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha tasavvurlarga ega bo'lishi lozimligi alohida ko'rsatib o'tilgan. Vatanimiz tabiati, atrof-muhitiga nisbatan hurmat, ehtiyotkorona munosabat va unga mas'uliyat bilan qarash hissini maktabgacha yoshdagi har bir bola shaxsida tarbiyalashimiz lozim. Maktabgacha yoshdagi bola o'z atrofidagi tabiiy-ijtimoiy muhit ta'sirida va mahallada o'rnatilgan axloqiy-ekologik tartibotlar asosida yashaydi. Zero, yurtimizning go'zal tabiati, uning kelgusi holati aynan ularning atrof-muhitga bo'lgan munosabati orqali belgilanadi. Mamlakatimizdagi atrof-muhitni asrab-avaylash, g'amxo'rlik qilishga o'rgatishning eng muhim vositalaridan biri o'sib kelayotgan yosh avlodni tabiatni asrashga oid ekologik bilimlardan xabardor qilish, ularga ekologik tarbiya berish hisoblanadi.

Tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish, uning boyliklaridan unumli foydalanish, tevarak-atrofdagi muhitni yaxshilash, uning buzilishi, ifloslanishiga yo'l qo'ymaslik, tabiatga nisbatan axloqiy qimmatdagi hatti-harakatlarni amalga oshirish malaka va ko'nikmalari esa bolalikdan rivojlantirilsagina maqsadga erishish mumkin. Kishilarning butun hayoti davomida ta'lim-tarbiya berish orqali amalga oshirilishi mumkin. Bu ishlarning dastlabki shakllari maktabgacha ta'lim yoshidan boshlanishi zarur. Bolaning maktabgacha ta'lim yoshi davrida tevarak-atrofdagi borliqqa nisbatan ongli ravishda tabiatga ijobiy munosabati tarkib topa boshlaydi va u ona tabiatga bo'lgan g'amxo'rlikini orttira boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. 2022-2026-Yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasi to'g'risida. 28.01.2022 yildagi PF-60-son.
2. Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standarti. -T.: 2020-yil 22-dekabrda 802-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019 yil 27 mayda ekologik ta'limning rivojlanish konsepsiyasi ishlab chiqish bo'yicha so'zlagan nutqi. - ekologiya.uz.
4. BMT. Iqlim o'zgarishi. Iqlim o'zgarishi bo'yicha Parij Konvensiyasi. 2019.

5. Umarova M. Bolalarda atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish. Metodik tavsiyalar. -T.: Nur-sehri Oshiyoni, 2007. -67 b.
6. Kolpachnikova O.V. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik ta'limida loyihalar usuli / / Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisi, 2009. - 3-son Tabiat va bola dunyosi. Darslik / ed.
7. Rijova N.A. Bolalar bog'chasida ekologik yo'l. - M: Linka - Press, 2009.
Danyukova A. Loyihalarni yoqtirasizmi? / / Hoop, 2001. -
8. X.A.Meliyev, Sh.A.Buranova, M.A.Norqo`ziyeva. "Ознакомления с природой". Darslik. Toshkent. 2022 yil. 330 bet.
9. X.A.Meliyev, M.X.Qilichova. "Maktabgacha pedagogika". Toshkent. Darslik. 2022 yil. 471 bet.